

OCHRONA OBIEKTÓW SĄDOWYCH NA
TERENIE RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ –
ZARYS PROBLEMU

PROTECTION OF JUDICIAL FACILITIES IN
THE REPUBLIC OF POLAND – AN OUTLINE
OF THE PROBLEM

Ewelina ALBRZYKOWSKA¹

ABSTRACT

The aim of the article is to show the way of security agencies operation at the courts in Poland. Firstly, the author indicates the most important regulations regarding the protection of persons and services, as well as the most important rights and obligations of security officers in the general and then discussed principles of organization of protective actions in public buildings. Next, the author points out the rights and obligations of court security officers based on the regulations contained in the network and the scope of the terms of contract for protection services of selected courts in Poland. There are terms of security services in the courts of the Republic of Poland by private companies specializing in this field shortly characterized, as well as the principles of announcing a tender. This leads to the conclusion that private security agencies in Poland are very important for

---

¹ Mgr Ewelina Albrzykowska, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie; correspondence address: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, ul. Krupnicza 3, 31-123 Kraków, Poland

courts functioning, which really take into account the sense of security of all persons staying in the court.

KEYWORDS

court facility, security guard, security agency, court facility security

ABSTRAKT

Artykuł ma na celu ukazanie działania prywatnych agencji ochrony na terenie sądów w Polsce. Autorka najpierw wskazuje regulacje prawne dotyczące ochrony osób i mienia, a także najważniejsze prawa i obowiązki pracowników ochrony w ogóle, a następnie omawia zasady skutecznego organizowania działań ochronnych w budynkach użyteczności publicznej. Następnie przechodzi do wskazania uprawnień i obowiązków pracowników ochrony obiektów sądowych na podstawie dostępnych w sieci regulaminów i szczegółowych warunków zamówienia usług ochroniarskich wybranych sądów w Polsce. Krótko scharakteryzowane zostają również warunki świadczenia usług ochroniarskich na terenach sądów Rzeczypospolitej Polskiej przez prywatne firmy specjalizujące się w tym zakresie, a także zasady ogłaszania przetargu. Prowadzi to do wniosku, że prywatne agencje ochrony są w Polsce bardzo istotnym elementem funkcjonowania sądów, który realnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa wszystkich osób przebywających na terenie obiektu sądowego.

SŁOWA KLUCZOWE

obiekt sądowy, pracownik ochrony, agencja ochrony, ochrona obiektu sądowego

WSTĘP²

Człowiek od zawsze stara się chronić to, co dla niego najcenniejsze, czyli swoje zdrowie, życie, rodzinę oraz majątek. Czyni to na różne sposoby, w tym płacąc innym ludziom za ochronę tych dóbr przed niebezpieczeństwami płynącymi ze strony innych osób. To doprowadziło do powstania profesjonalnych firm zajmujących się ochroną osób i mienia.

² Artykuł jest skróconą i opracowaną wersją pracy magisterskiej autorki: E. Milaniak, *Rola prywatnych agencji ochrony w zapewnianiu bezpieczeństwa obiektów sądowych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej*, napisanej pod kierunkiem dra Juliusza Piwowarskiego, prof. WSBPI, na Wydziale Bezpieczeństwa i Nauk Społeczno-Prawnych Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2016.

Postęp cywilizacyjny spowodował wzrost różnego rodzaju zagrożeń, pojawia się też coraz więcej osób i instytucji, które potrzebują ochrony. „Obiekty (...) znacznie różnią się pomiędzy sobą – pod względem typu i charakteru, wielkości, usytuowania i wielu innych cech. Dlatego też wymagają indywidualnego podejścia oraz zastosowania określonych działań i środków ochronnych pozostających w określonej wzajemnej relacji”³.

Jednym z takich obiektów, który wymaga profesjonalnej ochrony, jest sąd. Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie działania prywatnych agencji ochrony na terenie sądów w Polsce poprzez omówienie najważniejszych regulacji prawnych oraz wskazanie uprawnień i obowiązków pracowników ochrony obiektów sądowych na podstawie dostępnych w sieci regulaminów i szczegółowych warunków zamówienia usług ochroniarskich wybranych sądów w Polsce.

W Rzeczypospolitej Polskiej ochrona osób i mienia uregulowana została już w okresie międzywojennym, jednak tak naprawdę dopiero rok 1989 przyniósł bardzo ważne zmiany w tej kwestii. Przedtem komercyjne firmy ochrony właściwie nie istniały.

Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia⁴ (nazywana niekiedy konstytucją ochroniarską) jest najważniejszym aktem prawnym w tym zakresie. Określa m.in. obszary, obiekty, urzędnicy i transporty podlegające obowiązkowej ochronie, zasady prowadzenia działalności gospodarczej w ramach usług ochrony osób i mienia oraz sposoby weryfikacji tej działalności, wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony, ich prawa i obowiązki czy warunki nadzoru nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi. Innymi aktami prawnymi ściśle związanymi z branżą ochroniarską są ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych⁵ oraz ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁶.

³ E. Basałyga, *System bezpieczeństwa obiektu*, „Vademecum Pracownika Ochrony” 2002, z. 9 (47), s. 3.

⁴ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. 2018 poz. 2142) (dalej: ustawa o ochronie osób i mienia).

⁵ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. 2019 poz. 2171).

⁶ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. 2019 poz. 2418).

OCHRONA OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I PLANOWANIE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Ustawa o ochronie osób i mienia wprowadza do naszego prawodawstwa kategorię obszarów, obiektów, urządzeń i transportów ważnych dla obronności, interesu gospodarczego, bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa, które podlegają obowiązkowi ochrony (zob. art. 5 ust. 1). Zgodnie z art. 2 pkt 3 tej ustawy obszar podlegający obowiązkowej ochronie to „obszar określony przez ministrów, kierowników urzędów centralnych i wojewodów, wydzielony i odpowiednio oznakowany”.

Obowiązkowa ochrona określonych kategorii obiektów, obszarów i urządzeń jest sprawowana w formie bezpośredniej ochrony fizycznej lub w formie zabezpieczenia technicznego (np. montaż elektronicznych urządzeń i systemów alarmowych)⁷. Formy ochrony mogą występować jednocześnie bądź też można dokonać wyboru jednej z nich. Najistotniejsze jest zastosowanie takiego rodzaju zabezpieczenia, aby było współmierne do chronionego dobra oraz stopnia zagrożenia. Ochronę fizyczną na obszarach, w obiektach i urządzeniach podlegających obowiązkowej ochronie zgodnie z zapisem ustawy o ochronie osób i mienia (art. 26 ust. 1 pkt 6) mogą sprawować jedynie wykwalifikowani pracownicy ochrony posiadający wpis na listę komendanta wojewódzkiego policji.

Szczegółowy spis obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie opracowują: Prezes Narodowego Banku Polskiego, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, ministrowie, kierownicy urzędów centralnych i wojewodowie w stosunku do podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych jednostek organizacyjnych. Umieszczenie w wykazie określonego obszaru, obiektu lub urządzenia następuje w drodze decyzji administracyjnej⁸. Wykaz ten przesyłany jest do właściwych terytorialnie wojewodów i na bieżąco aktualizowany. Ma on charakter poufny⁹.

Zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa w granicach chronionego obiektu wiąże się z zaplanowanymi czynnościami, dlatego należy stworzyć właściwy system jego ochrony. Warunkiem powstania takiego systemu jest przeprowadzenie działań pozwalających na pełne poznanie i gruntowne sformułowanie charakteru potencjalnych niebezpieczeństw¹⁰.

⁷ R. Kręgulec, P. Pajorski, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 36.

⁸ Ustawa o ochronie osób i mienia, art. 5 ust. 3.

⁹ R. Kręgulec, P. Pajorski, *Ustawa...*, op. cit., s. 38–39.

¹⁰ E. Basałyga, *System...*, op. cit., s. 3–4.

Odpowiednie rozpoznanie obiektu nastąpić może poprzez wykonanie pewnych czynności, do których zaliczają się:

- przeprowadzenie wizji lokalnej, będącej osobistym kontaktem z przedmiotem ochrony w celu jego zbadania; w jej ramach konieczne jest ustalenie m.in. charakteru przedmiotu ochrony (np. zakład przemysłowy, centrum handlowe, sąd), jego lokalizacji (w tym odległości od jednostek policji, szpitali itp.), uwarunkowań zewnętrznych (np. bezpośrednio otoczenie obiektu, rodzaj i stan ogrodzenia) i wewnętrznych (np. obszar obiektu, rozkład pomieszczeń, ich dostępność i przeznaczenie);
- analiza dokumentacji dotyczącej podkładów architektonicznych (ściany nośne i działowe, przegrody, ciągi kominowe i wentylacyjne), projektów powykonawczych, systemów zabezpieczeń technicznych (systemy alarmowe, zabezpieczenia budowlane i mechaniczne), schematów organizacyjnych (rozmieszczenie pomieszczeń i ich przeznaczenie oraz rozmieszczenie osób), zarządzeń, pism okólnych, instrukcji mających związek z bezpieczeństwem;
- przeprowadzenie wywiadu środowiskowego (informacje dotyczące przestępczości w najbliższej okolicy i wewnątrz przedmiotu ochrony, podatność przedmiotu ochrony na zagrożenia);
- zapoznanie się z zabezpieczeniami zewnętrznymi (ochroną zewnętrzną), lokalizacją jednostek policji, straży miejskiej, mobilnych zespołów interwencyjnych, ochroną sąsiadujących obiektów;
- zbadanie uwarunkowań wewnętrznych (organizacji pracy), takich jak struktura zatrudnienia, ruch osobowo-materiałowy, czas aktywności przedmiotu ochrony itp.¹¹.

Poza rozpoznaniem obiektu należy także dokonać identyfikacji zagrożeń i ocenić ryzyko, jakie wynika z ich kumulacji. Analiza stanu potencjalnych zagrożeń – przeanalizowanie zdarzeń mających znaczenie dla bezpieczeństwa obiektu oraz przewidywanie niebezpieczeństw, które mogą pojawić się w bliższej lub dalszej przyszłości – jest podstawą organizacji ochrony. Pozwala ona m.in. na wskazanie możliwych źródeł zagrożeń,

¹¹ W. Bejgier, B.G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia*, Warszawa 2010, s. 168–169.

zaplanowanie działań ochronnych, ustalenie odpowiednich środków niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa itp.¹².

Utworzenie systemu ochrony obiektu na etapie planowania prac ochronnych wymaga również kalkulacji potrzebnych sił i środków (zasobów ludzkich oraz technicznych środków ochrony). Aby dokonać właściwej kalkulacji, należy ocenić dotychczasowe działania ochronne prowadzone w obiekcie (jeśli takie były), a następnie przyjąć ogólne założenia nowego, tworzonego systemu ochrony. Przy ocenie bierze się pod uwagę m.in.: rodzaj i strukturę organizacyjną zatrudnionej służby ochrony, rozmieszczenie wykorzystywanych przez nią pomieszczeń, sposób kierowania systemem ochrony czy rodzaj prowadzonej dokumentacji¹³.

Po dokonaniu ww. czynności następuje wreszcie formułowanie całościowych założeń tworzonego planu ochrony obiektu i koncepcji systemu ochrony. Jest to dokument nieformalny, niemniej jednak zwiększa sprawność przebiegu procesu planowania ochrony. Po zatwierdzeniu koncepcji zespół autorski przystępuje do opracowania planu ochrony obiektu, a po jego uzgodnieniu z właściwym miejscowo komendantem wojewódzkim policji – do sporządzenia pozostałej dokumentacji oraz organizowania systemu ochrony obiektu¹⁴.

ZADANIA I UPRAWNIENIA PRACOWNIKÓW OCHRONY

W ustawie o ochronie osób i mienia przed nowelizacją z 2014 roku była mowa o licencjonowanym pracowniku ochrony. Po wspomnianej nowelizacji nastąpiła zmiana w terminologii, od tej pory mowa już o kwalifikowanym pracowniku ochrony. W momencie, gdy zniknęły licencje pracowników ochrony, przestał również obowiązywać dotychczasowy podział na stopnie, co skutkowało zmianami uprawnień wśród pracowników. Po wejściu w życie znowelizowanej ustawy pracownicy, którzy posiadali przedtem licencję I stopnia, stali się kwalifikowanymi pracownikami ochrony tak samo jak ci posiadający licencję II stopnia.

¹² K. Łagoda, *Zasady dokonywania analizy zaistniałych i potencjalnych zagrożeń*, [w:] *Ochrona osób i mienia*, M. Enerlich, J. Milewicz (red.), Toruń 2000, s. 474.

¹³ *Ochrona obiektów*, [w:] *Ochrona osób i mienia. Licencje. Bezpieczeństwo imprez masowych*, J. Wojtał, M. Milewicz (red.), wyd. 3, Toruń 2008, s. 596.

¹⁴ *Ibidem*, s. 600.

Według aktualnego brzmienia ustawy o ochronie osób i mienia (art. 2 pkt 6) pracownikiem ochrony jest „osob[a] wpisana[a] na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego, i wykonując[a] zadania ochrony w ramach wewnętrznej służby ochrony albo na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, lub osob[a] wykonując[a] zadania ochrony, w zakresie niewymagającym wpisu na te listy, na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia”.

Zmieniło się nie tylko określenie pracownika ochrony, ale również sposób zdobywania przez niego uprawnień. Przedtem najprostszym sposobem zdobycia uprawnień licencjonowanego pracownika ochrony było ukończenie szkolenia, które składało się z kilkuset godzin kursu oraz egzaminu wewnętrznego w wybranym ośrodku szkoleniowym. Następnie składało się wniosek o egzamin państwowy w odpowiedniej komendzie wojewódzkiej policji, który był o wiele trudniejszy niż ten w ośrodku szkoleniowym. Ustawodawca zdecydował jednak, że od 1 stycznia 2014 roku egzaminy przeprowadzane w KWP zostają zniesione (tak jest do dzisiaj), co ułatwiło zdobycie tytułu kwalifikowanego (już nie licencjonowanego) pracownika ochrony. Ponadto przeprowadzane obecnie szkolenia dla pracowników ochrony nie są już bezterminowe. Wiąże się to z koniecznością odbywania obowiązkowego szkolenia bądź kursu dla pracowników ochrony co 5 lat. Zaświadczenie o ukończeniu takiego kursu należy przedstawić właściwemu komendantowi policji.

Pracownik ochrony przy wykonywaniu zadań ochrony osób i mienia ma prawo do ustalania uprawnień do przebywania na obszarach lub w obiektach chronionych oraz do legitymowania osób w celach ustalenia ich tożsamości. Może również wezwać do opuszczenia obszaru lub obiektu w przypadku stwierdzenia braku uprawnień do przebywania na jego terenie albo stwierdzić zakłócenie porządku przez pewne osoby. Ponadto może ująć w granicach obszaru lub obiektów chronionych lub poza ich granicami osoby stwarzające w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, a także chronionego mienia w celu niezwłocznego oddania tych osób policji¹⁵. Pracownicy ochrony podczas

¹⁵ Ustawa o ochronie osób i mienia, art. 36 ust. 1 pkt 1–5.

wykonywania zadań służbowych mają również prawo do użycia środków przymusu bezpośredniego (np. siły fizycznej, kajdanek, pałki służbowej) oraz broni palnej na zasadach określonych w art. 36 ustawy o ochronie osób i mienia oraz w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej¹⁶.

Pracownik ochrony podczas wykonywania zadań ochrony osób i mienia ma obowiązek posiadać przy sobie odpowiednią legitymację oraz okazywać ją na wezwanie osoby, wobec której zastosował czynności wynikające z jego praw i zadań. Jest zobowiązany również do wykonywania poleceń osób działających w imieniu instytucji państwowych lub samorządowych, wydanych na podstawie przepisów prawa¹⁷.

ZADANIA I OBOWIĄZKI PRACOWNIKÓW OCHRONY W BUDYNKACH SĄDOWYCH

„Pod pojęciem obiektu należy rozumieć budynek lub zespół budynków i urządzeń rozmieszczonych na określonym obszarze”¹⁸. Obiekty sądowe są budynkami użyteczności publicznej, zgodnie z § 3 pkt 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁹. Budynki sądów należy projektować w taki sposób, aby mogły być użytkowane przez osoby w każdym wieku, z różnym stopniem sprawności, przy uwzględnionych czynnikach związanych ze zdolnością poruszania się, widzenia, słyszenia i pojmowania²⁰.

Według Janusza Wojtala i Mariana Milewicza sądy, a także wszelkie inne budynki użyteczności publicznej narażone są na szereg zagrożeń, tzn. na „wystąpieni[e] w chronionym obiekcie zdarzenia, którego skutkiem jest

¹⁶ Ustawa z 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. 2019 poz. 2418).

¹⁷ Ustawa o ochronie osób i mienia, art. 38a ust. 1 pkt 2.

¹⁸ *Ochrona obiektów*, [w:] *Ochrona osób i mienia...*, J. Wojtał, M. Milewicz (red.), op. cit., s. 581.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2019 poz. 1065).

²⁰ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Wytyczne do projektowania budynków dla sądów powszechnych*, Warszawa 2014.

naruszenie bezpieczeństwa obiektu lub przebywających w nim ludzi”²¹. Mając na uwadze powyższe, zagrożenia w obiektach można podzielić na:

- zagrożenia wewnętrzne;
- zagrożenia zewnętrzne;
- zagrożenia oddziałujące na ludzi przebywających w obiekcie;
- zagrożenia oddziałujące na obiekt, jego urządzenia i wyposażenie²².

Na bezpieczeństwo obiektu składa się szereg różnego rodzaju czynników, do najważniejszych można zaliczyć: jego usytuowanie oraz otoczenie, zakres prowadzonej w nim działalności, jego stan techniczny i architekturę czy strukturę ochrony²³.

Zagrożenia, jakie mogą wystąpić na terenie obiektu sądowego, to np.: zakłócanie porządku, niszczenie mienia, wzięcie zakładnika, demonstracja w otoczeniu obiektu, awarie systemów technicznych, wszelkie napady, podłożenie niebezpiecznego ładunku, pożary, zalania, działania gryzoni lub insektów²⁴.

Występują pewne ograniczenia, jeśli chodzi o dostępność pomieszczeń sądowych. Strefy ich dostępności przedstawia tabela 1.

TABELA 1. STREFY DOSTĘPNOŚCI POMIESZCZEŃ SĄDOWYCH

Strefa ogólnodostępna	Strefa o ograniczonym dostępie	Strefa o zwiększonym bezpieczeństwie	Strefa bez możliwości dostępu dla osób postronnych
biuro podawcze	sale rozpraw	pokoje sędziów	archiwa
biuro obsługi interesantów	pomieszczenia administracji sądu	pokoje asystentów sędziego	magazyny
kasa	pomieszczenia kierownictwa sądu	sekretariaty wydziałów	pomieszczenia techniczne

²¹ *Etyka pracownika ochrony*, [w:] *Ochrona osób i mienia...*, J. Wojtal, M. Milewicz (red.), op. cit., s. 181.

²² *Repetitorium z przedmiotu: ochrona osób, mienia oraz infrastruktury krytycznej*, A. Michalski (oprac.), www.biurokarier.dsw.edu.pl/repetytoria-rok-akademicki-20142015 (dostęp: 6.11.2019), s. 4.

²³ *Ibidem*, s. 5.

²⁴ *Ibidem*.

szatnia		pokoje przesłuchań	pokój ochrony
czytelnia akt		pomieszczenia dla zatrzymanych	pomieszczenia obsługi informatycznej (serwerownia, UPS, centrala telefoniczna)
		pokoje przewodniczących wydziałów	pomieszczenia węzłów dystrybucyjnych
		pokoje referendarzy	pomieszczenie do przechowywania kopii zapasowych baz danych i oprogramowania systemowego

Zródło: opracowanie własne na podstawie Ministerstwo Sprawiedliwości, Wytyczne do projektowania budynków dla sądów powszechnych, Warszawa 2014.

Pracownicy ochrony pełniący służbę w budynkach sądów podlegają kierownictwu zamawiającego oraz wykonawcy. Przed przystąpieniem do realizacji zadań związanych z ochroną fizyczną na terenie chronionego obiektu sporządzany jest regulamin bezpieczeństwa i porządku w budynkach sądu, jak również wyznaczany jest zakres obowiązków pracowników ochrony.

Wobec pracowników ochrony obiektów sądowych i firm świadczących takie usługi stawiane są następujące wymagania:

- na wszystkich zmianach czynności związane z usługą bezpośredniej ochrony fizycznej mienia, budynków i osób w budynkach sądów wykonywać mają wyłącznie kwalifikowani pracownicy ochrony fizycznej – zgodnie z ustawą z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia;
- w związku ze specyfiką wykonywanych przez zamawiającego (sąd) prac uniemożliwione jest wykonywanie zadań ochrony przez osoby karane; wykonawca (firma ochrony) zobowiązany jest więc do przedstawienia kopii zaświadczeń o wpisie pracowników na listę kwalifikowanych pracowników ochrony oraz zaświadczeń o niekaralności osób, które będą wykonywać zadania ochrony w budynkach

sądów; ponadto, jeżeli wobec pracownika pełniącego zadania ochrony w sądzie wszczęte zostanie postępowanie karne bądź karno-skarbowe, wykonawca zobowiązany jest poinformować o tym fakcie zamawiającego, jak również na jego polecenie zastąpić takowego pracownika innym do czasu wyjaśnienia sprawy;

- w sytuacji, gdy pracownik ochrony nie wykonuje należycie swoich obowiązków, zamawiający może żądać jego zmiany;
- wykonawca jest zobowiązany uzgodnić z zamawiającym zmiany osobowe w załodze ochraniającej obiekty oraz przedstawić wymagane dokumenty i oświadczenia;
- pracownicy ochrony mają całkowity zakaz: spożywania alkoholu w czasie wykonywania pracy, przystępowania do pracy pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, udzielania informacji na temat pełnionej służby i jej przebiegu osobom postronnym, udostępniania po godzinach pracy sądu pomieszczeń osobom do tego nieupoważnionym oraz prowadzenia w godzinach pracy prywatnych dyskusji oraz rozmów.

Zgodnie z art. 54 § 1 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych²⁵ „do budynków sądowych nie wolno wносить broni ani amunicji, a także materiałów wybuchowych i innych środków niebezpiecznych. Nie dotyczy to osób wykonujących w budynkach sądowych obowiązki służbowe wymagające posiadania broni”. Ponadto osoby wchodzące na teren sądu nie mogą wносить:

- przedmiotów i narzędzi niebezpiecznych, takich jak: miotacze gazu, noże, siekiery, paralizatory, kije bejsbolowe itp.;
- materiałów żrących, łatwopalnych i innych, które mogą stwarzać zagrożenie dla osób znajdujących się w obiekcie oraz mienia;
- alkoholu oraz innych środków odurzających²⁶.

Zadania ochronne wykonywane są przez pracowników ochrony na wyznaczonych posterunkach. Pracownicy wyposażeni są w odpowiednie do potrzeb środki przymusu bezpośredniego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, oraz środki łączności telefonicznej i radiowej

²⁵ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2019 poz. 52 z późn. zm.).

²⁶ *Regulamin bezpieczeństwa i porządku obowiązujący w budynkach Sądu Okręgowego w Krakowie*, <http://krakow.so.gov.pl/regulamin-bezpieczenstwa-i-porzadku,m,m1,285> (dostęp: 6.11.2019).

umożliwiający im łączność pomiędzy sobą w obiekcie, a także z dyżurnym stanowiska monitorowania.

Do zadań pracowników ochrony sądu należy:

- zapewnienie bezpieczeństwa osób znajdujących się w granicach chronionego obiektu;
- ochrona mienia znajdującego się w budynku sądu, przede wszystkim przed kradzieżą, szczególnie kradzieżą z włamaniem, które mogłoby spowodować utratę lub zniszczenie owego mienia;
- obsługa bramki elektromagnetycznej służącej do wykrywania metalu oraz urządzenia rentgenowskiego przeznaczonego do prześwietlenia bagażu;
- kontrola osób wchodzących do budynku sądu, wykonywana głównie przy pomocy bramki elektromagnetycznej oraz ręcznego detektora metalu;
- ochrona obiektu, pomieszczeń i urządzeń przed dostępem do nich osób nieupoważnionych;
- ujawnianie zajść, w których doszło do zniszczenia mienia;
- zapobieganie naruszaniu porządku publicznego na terenie chronionego budynku sądu;
- udaremnianie nagrywania, fotografowania oraz szkicowania pomieszczeń i obszarów objętych zakazem;
- gwarantowanie bezpiecznej ewakuacji ludzi oraz dokumentacji służbowej;
- prowadzenie dokumentacji służbowej, która wymagana jest przez kierownictwo sądu;
- podporządkowanie się zarządzeniom wydanym przez kierownictwo sądu;
- skrupulatne wykonywanie poleceń służbowych;
- zabezpieczenie miejsca popełnienia czynów przestępczych na terenie chronionego budynku sądu i powiadomienie o zaistniałej sytuacji organów ścigania²⁷.

---

²⁷ *Zakres wykonywania obowiązków pracowników ochrony wykonawcy*, <http://www.warszawa-pragapoludnie.sr.gov.pl/userfiles/Zalacznik%20nr%201-%20Zakres%20obowiazkow%20pracownikow%20ochrony.pdf> (dostęp: 6.11.2019).

Do zakresu działania i obowiązków pracownika ochrony należy ponadto:

- przeprowadzanie obchodów chronionego obiektu w trakcie trwania pracy sądu;
- zwiększony dozór budynków sądu w godzinach popołudniowych;
- sprawdzanie pomieszczeń i terenu przyległego po zakończeniu urzędowania sądu, jak również w dni wolne od pracy i święta;
- prowadzenie ewidencji osób znajdujących się na terenie chronionego obiektu po godzinach jego urzędowania, pozostających w nim za zgodą przełożonych;
- współdziałanie w sytuacjach nadzwyczajnych z podmiotami takimi jak straż pożarna, policja, pogotowie ratunkowe itp.;
- uniemożliwienie wstępu do budynku osobom znajdującym się pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, zachowującym się agresywnie, posiadającym przy sobie przedmioty niedozwolone, niebezpieczne, mogące zagrozić zdrowiu i życiu, prowadzącym handel obwoźny, sprzedaż akwizycyjną, naruszającym przepisy porządkowe, popełniającym lub usiłującym popełnić przestępstwo albo w inny sposób stanowiącym zagrożenie dla bezpieczeństwa funkcjonowania sądu²⁸;
- informowanie petentów o lokalizacji odpowiednich wydziałów, biur sądu i sal rozpraw oraz o godzinach pracy sądu;
- utrzymanie gotowości do natychmiastowego użycia przydzielonych środków przymusu bezpośredniego oraz innego wyposażenia;
- dokładna znajomość obowiązków na każdym posterunku pełnienia służby;
- sumienne i dokładne wykonywanie zadań służbowych w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i właściwej ochrony mienia sądowego;
- przestrzeganie zasad należytego zachowania się na służbie, dbanie o miejsce pracy oraz o swój wygląd zewnętrzny;

²⁸ Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia. Świadczenie usług ochrony fizycznej mienia, budynków i osób w Sądzie Rejonowym w Chrzanowie wraz z konwojowaniem, <http://www.chrzanow.sr.gov.pl/download/zalacznik-nr-3-do-ogloszenia-1552895823.pdf> (dostęp: 6.11.2019).

- właściwe przekazanie służby na posterunku, które może nastąpić jedynie z chwilą przejęcia obowiązków przez pracownika ochrony z innej zmiany;
- nieopuszczanie wyznaczonego posterunku bez zgody dowódcy zmiany;
- informowanie swoich przełożonych o wszelkich nieprawidłowościach zaobserwowanych w trakcie pełnionej służby;
- ściśle przestrzeganie dyscypliny pracy;
- zamykanie drzwi wejściowych i wyjściowych w godzinach określonych przez dyrektora sądu;
- posiadanie legitymacji kwalifikowanego pracownika ochrony fizycznej i identyfikatora znajdującego się w widocznym miejscu (z imieniem i nazwiskiem pracownika bądź jego numerem służbowym, zdjęciem oraz nazwą firmy zatrudniającej);
- wykonywanie innych poleceń służbowych przełożonych²⁹.

Z pracowników ochrony wyznaczony jest kierownik, mający za zadanie kontrolowanie wykonywanych przez pozostałych pracowników ochrony obowiązków i ściśle współpracujący z zarządcą chronionego obiektu. W sytuacji, gdy jest nieobecny, wyznacza swojego zastępcę, o czym musi powiadomić kierownictwo sądu. Do zadań kierownika ochrony obiektów należy prowadzenie stosownej dokumentacji, nadzorowanie zespołu podległych pracowników i kierowanie nim oraz wyznaczanie patroli. Kierownik ochrony jest ponadto odpowiedzialny za zapoznanie podległych i nowych pracowników z obiektem, ze strukturą organizacyjną sądu, z obowiązującymi w jednostce rejestrami i instrukcjami pożarowymi, alarmowymi, ewakuacyjnymi itp.³⁰.

Ochrona sądów współdziała z policją sądową, która należy do struktur organizacyjnych Komendy Stołecznej Policji i komend wojewódzkich policji. Policja sądowa uprawniona jest do ochrony jedynie sądów powszechnych, wojewódzkich sądów administracyjnych, Naczelnego Sądu Admi-

---

²⁹ *Zakres wykonywania obowiązków...*, op. cit.; *Regulamin bezpieczeństwa i porządku w budynkach Sądu Rejonowego w Nowym Targu*, <https://www.nowy targ.sr.gov.pl/regulamin-bezpieczenstwa-i-porzadku,m,mg,3,104> (dostęp: 6.11.2019).

³⁰ *Instrukcja ochrony obiektów Sądu Rejonowego w Chorzowie OG 35-52/17*, www.chorzow.sr.gov.pl (dostęp: 6.11.2019), s. 2.

nistracyjnego i Sądu Najwyższego z wyłączeniem Izby Wojskowej tegoż Sądu oraz powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury³¹.

Pracownicy ochrony sądu oprócz współdziałania z policją sądową współpracują również z grupą interwencyjną, co jest jednym z wymogów przetargowych. Grupa interwencyjna to „co najmniej dwóch uzbrojonych pracowników ochrony, którzy po uzyskaniu za pośrednictwem uzbrojonego stanowiska interwencyjnego informacji z urzędzeń lub systemów alarmowych sygnalizujących zagrożenie chronionych osób lub mienia wspólnie udają się na teren obszaru, obiektu lub urzędnego podlegającego obowiązkowej ochronie na podstawie art. 5 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia lub innego podmiotu chronionego z bronią palną, na podstawie zawartej umowy, w celu sprawdzenia stanu ich bezpieczeństwa lub realizacji zadań ochrony osób lub mienia w formie bezpośredniej ochrony fizycznej”³².

WARUNKI WYKONYWANIA OCHRONY W BUDYNKACH SĄDOWYCH. PRZETARG

Świadczenie usług ochrony osób i mienia w budynkach sądowych rozstrzygane jest pomiędzy komercyjnymi firmami ochrony w drodze przetargu nieograniczonego. Jest on jednym z podstawowych sposobów typowania dostawców lub wykonawców danej usługi. Gwarantuje jawność, a zamawiającemu daje możliwość wyboru najkorzystniejszej oferty. Ma zasięg nieograniczony, ponieważ mogą w nim brać udział wszyscy, czyli nieograniczona liczba dostawców bądź też wykonawców³³. Obwieszczenie o przetargu nieograniczonym wraz z zaproszeniem do składania ofert zamieszcza się w miejscu publicznie dostępnym, czyli na tablicy ogłoszeń, na stronie internetowej oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych. Ogłosze-

³¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań i zasad organizacji policji sądowej (Dz. U. 2007 nr 155 poz. 1093).

³² Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 października 2011 r. w sprawie zasad uzbrojenia specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych i warunków przechowywania oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz. U. 2011 poz. 992), § 1 pkt 3.

³³ Z. Świeboda, *Ustawa o zamówieniach publicznych z komentarzem*, wyd. 3 zm., Warszawa 2002, s. 79.

nie takie można zamieścić również w prasie, jednak nie może się ono tam pojawić przed publikacją w Biuletynie Zamówień Publicznych³⁴.

Przedmiotem zamówienia jest świadczenie na rzecz zamawiającego usługi stałej, bezpośredniej ochrony fizycznej mienia budynków i osób w budynkach sądów. Zamawiający wymaga, aby wykonawca przy pomocy zatrudnionych przez siebie kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej sprawował stałą, bezpośrednią ochronę fizyczną mienia składającego się z budynków, ich pomieszczeń oraz rzeczy i osób znajdujących się w tych pomieszczeniach. Zamawiający zobowiązuje się informować personel wykonawcy o sytuacjach zwiększających ryzyko powstania szkody w mieniu podlegającym ochronie³⁵.

Jeśli chodzi o sądy, to o udzielenie zamówienia publicznego mogą ubiegać się wykonawcy, którzy spełniają następujące warunki:

- posiadają aktualną (na czas trwania umowy) koncesję na prowadzenie działalności w zakresie ochrony osób i mienia, która wymagana jest w ustawie o ochronie osób i mienia;
- posiadają odpowiednią wiedzę i doświadczenie; warunek ten uznany jest za spełniony w momencie, gdy wykonawca w ostatnich trzech latach przed upływem terminu składania ofert – a jeśli okres prowadzenia jest krótszy, to w tym okresie – wykonał trzy usługi o przedmiocie i wartości zbliżonych do przedmiotu zamówienia;
- posiadają odpowiedni potencjał techniczny, czyli dysponują przynajmniej jedną zmotoryzowaną grupą interwencyjną oraz stacją monitorowania alarmów;
- dysponują osobami zdolnymi do wykonywania zamówienia, czyli co najmniej jedną osobą pełniącą funkcję kierownika, pracownikami posiadającymi odpowiednie kwalifikacje (wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej) oraz niekaranymi bądź też tymi, wobec których nie toczy się postępowanie karne lub karno-skarbowe, jak również załogą interwencyjną;

³⁴ K. Błachut, J. Rybka, *Zamówienia publiczne. Poradnik*, Wrocław 2003, s. 58.

³⁵ *Specyfikacja istotnych warunków zamówienia w postępowaniu o udzielenia zamówienia publicznego na usługę ochrony fizycznej budynków oraz osób i mienia, nadzoru z użyciem środków elektronicznych oraz przewozu wartości pieniężnych Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej*, https://www.bielsko-biala.sr.gov.pl/container/zamowienia_publiczne//2018//Ochrona////SIWZ%20uslugi%20ochrony.pdf (dostęp: 6.11.2019), s. 1–2.

- posiadają aktualne ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności;
- posiadają aktualne ubezpieczenie od kradzieży z włamaniem i rabunku wartości pieniężnych w transporcie.

Przed przystąpieniem do przetargu wykonawca składający ofertę musi przedłożyć zamawiającemu oświadczenie o spełnieniu wskazanych przez niego warunków.

Zazwyczaj zamawiający wymaga również wniesienia wadium. Zostaje ono wpłacone przez składającego ofertę i spełnia kilka bardzo ważnych funkcji. Przede wszystkim zapewnia wiarygodność finansową uczestnika przetargu. Dodatkowo ma za zadanie zmniejszyć do minimum ryzyko uczestnictwa w przetargu osób chcących działać w złej wierze. Wadium zostaje zwrócone przez zamawiającego wszystkim uczestnikom przetargu po wyborze najkorzystniejszej oferty bądź też po unieważnieniu przetargu. Wadium wpłacone przez wykonawcę, którego oferta została wybrana jako najkorzystniejsza, zostaje zwrócone po zawarciu umowy.

ZAKOŃCZENIE

Coraz większe zapotrzebowanie na ochronę osób i mienia we współczesnym świecie ukazuje, że poczucie bezpieczeństwa wśród ludzi spada. Można to również zaobserwować na przykładzie budynków użyteczności publicznej. Wiele z nich musi być chronionych ze względu na wymagania ustawowe.

Ochrona sądów przez prywatne agencje ochrony u podstaw opiera się na zasadach dotyczących ochrony innych budynków użyteczności publicznej. Przed ochroniarzami postawione są konkretne wymagania i obowiązki (np. posiadanie uprawnień kwalifikowanego pracownika ochrony, posiadanie przy sobie legitymacji), a także przysługują im określone uprawnienia (np. do legitymowania osób wchodzących na teren obiektu). Każda skuteczna ochrona opiera się też na odpowiednio zaplanowanych działaniach, które ujęte są w systemie ochrony danego obiektu.

Szczegółowe wymagania dotyczące ochrony obiektów sądowych są zwykle formułowane przez konkretne sądy na etapie ogłaszania przetargu i zawierania umowy. Przyjmują formę regulaminów, załączników, obwieszczeń itp. Jak wykazała analiza wybranych tego typu materiałów, która pozwoliła autorce na sformułowanie praw i obowiązków pracowników ochrony obiektów sądowych, wymagania te są zbliżone.

Prywatne agencje ochrony są zatem w Polsce istotnym, a wręcz niezbędnym elementem funkcjonowania sądów, realnie wpływającym na poczucie bezpieczeństwa pracowników, a także petentów wchodzących na teren obiektu sądowego.

BIBLIOGRAFIA

- Basałyga E., *System bezpieczeństwa obiektu*, „Vademecum Pracownika Ochrony” 2002, z. 9 (47).
- Bejgier W., Stanejko B.G., *Ochrona osób i mienia*, Warszawa 2010.
- Błachut K., Rybka J., *Zamówienia publiczne. Poradnik*, Wrocław 2003.
- Etyka pracownika ochrony*, [w:] *Ochrona osób i mienia. Licencje. Bezpieczeństwo imprez masowych*, J. Wojtał, M. Milewicz (red.), wyd. 3, Toruń 2008.
- Instrukcja ochrony obiektów Sądu Rejonowego w Chorzowie OG 35-52/17*, www.chorzow.sr.gov.pl (dostęp: 6.11.2019).
- Kręgulec R., Pajorski P., *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Łagoda K., *Zasady dokonywania analizy zaistniałych i potencjalnych zagrożeń*, [w:] *Ochrona osób i mienia*, M. Enerlich, J. Milewicz (red.), Toruń 2000.
- Milaniak E., *Rola prywatnych agencji ochrony w zapewnianiu bezpieczeństwa obiektów sądowych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej*, praca magisterska napisana pod kierunkiem dra Juliusza Piwowarskiego, prof. WSBPI, na Wydziale Bezpieczeństwa i Nauk Społeczno-Prawnych Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2016.
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Wytyczne do projektowania budynków dla sądów powszechnych*, Warszawa 2014.
- Ochrona obiektów*, [w:] *Ochrona osób i mienia. Licencje. Bezpieczeństwo imprez masowych*, J. Wojtał, M. Milewicz (red.), wyd. 3, Toruń 2008.
- Regulamin bezpieczeństwa i porządku obowiązujący w budynkach Sądu Okręgowego w Krakowie*, <http://krakow.so.gov.pl/regulamin-bezpieczenstwa-i-porzadku,m,m1,285> (dostęp: 6.11.2019).
- Regulamin bezpieczeństwa i porządku w budynkach Sądu Rejonowego w Nowym Targu*, <https://www.nowytarg.sr.gov.pl/regulamin-bezpieczenstwa-i-porzadku,m,mg,3,104> (dostęp: 6.11.2019).

- Repetitorium z przedmiotu: ochrona osób, mienia oraz infrastruktury krytycznej*, A. Michalski (oprac.), www.biurokarier.dsw.edu.pl › repetytoria-rok-akademicki-20142015 (dostęp: 6.11.2019).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2019 poz. 1065).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań i zasad organizacji policji sądowej (Dz. U. 2007 nr 155 poz. 1093).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 października 2011 r. w sprawie zasad uzbrojenia specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych i warunków przechowywania oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz. U. 2011 poz. 992).
- Specyfikacja istotnych warunków zamówienia w postępowaniu o udzielenia zamówienia publicznego na usługę ochrony fizycznej budynków oraz osób i mienia, nadzoru z użyciem środków elektronicznych oraz przewozu wartości pieniężnych Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej*, https://www.bielsko-biala.sr.gov.pl/container/zamowienia_publiczne//2018//Ochrona////SIWZ%20uslugi%20ochrony.pdf (dostęp: 6.11.2019).
- Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia. Świadczenie usług ochrony fizycznej mienia, budynków i osób w Sądzie Rejonowym w Chrzanowie wraz z konwojowaniem*, <http://www.chrzanow.sr.gov.pl/download/zalacznik-nr-3-do-ogloszenia-1552895823.pdf> (dostęp: 6.11.2019).
- Świeboda Z., *Ustawa o zamówieniach publicznych z komentarzem*, wyd. 3 zm., Warszawa 2002.
- Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. 2018 poz. 2142).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2019 poz. 52 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. 2019 poz. 2171).
- Ustawa z 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. 2019 poz. 2418).
- Zakres wykonywania obowiązków pracowników ochrony wykonawcy*, <http://www.warszawa-pragapoludnie.sr.gov.pl/userfiles/Zalacznik%20nr%201-%20Zakres%20obowiazkow%20pracownikow%20ochrony.pdf> (dostęp: 6.11.2019).

CITE THIS ARTICLE AS:

E. Albrzykowska, *Ochrona obiektów sądowych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej – zarys problemu*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2019, nr 36, s. 9–28, DOI: 10.5604/01.3001.0014.1290.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2019 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow